

ПОЛИЦИЈА У ЗАЈЕДНИЦИ И ЉУДСКА ПРАВА (САЗНАЊА ИЗ ЕМПИРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА)**

Сажетак: У савременој, демократској правној држави, полиција треба да служи грађанима. На том путу се концептом полиције у локалној заједници остварује преображај класичног модела обављања полицијске улоге, а њена укупна делатност саображава са очекивањима и потребама грађана. Основна идеја тог концепта је *сарадња полиције и грађана* у решавању основних проблема локалне заједнице, полазећи управо од грађана, њихових потреба и очекивања.

О остваривању те идеје у Републици Србији казују резултати емпиријског истраживања у коме је учествовао један анкетни скуп – полицијски менаџери у полицијским организационим јединицама широм Републике Србије, од нивоа вође сектора/тима/групе, до нивоа начелника управе. У раду се приказују сазнања тог истраживања која се односе на: 1) значај и правну регулативу изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима; 2) јачање поверења грађана у полицију и поштовање људских права од стране припадника полиције и 3) начине за изградњу и унапређење партнерских односа полиције са грађанима.

Кључне речи: полиција, полиција у локалној заједници, људска права, сарадња полиције и грађана, полицијски менаџмент

* svetlana.ristic@kpa.edu.rs

** Овај рад је резултат реализовања научноистраживачког пројекта под називом „Развој институционалних капацитета, стандарда и процедура за супротстављање организованом криминалу и тероризму у условима међународних интеграција”. Пројекат финансира Министарство просвете и науке Републике Србије (бр. 179045), а реализује Криминалистичко-полицијска академија у Београду (2011–2014). Руководилац пројекта је проф. др Саша Мијалковић.

Уводне напомене

Полиција у локалној заједници је концепт којим се врши преображај класичног модела обављања полицијске улоге, а њена укупна делатност саображава са очекивањима и потребама грађана.¹ Остваривање концепта полиције у локалној заједници² треба да означи прекретницу у односу полиције и грађана и да суштински промени приступ полиције у решавању проблема локалне заједнице. То је неопходно зато што се у савременом друштву променио правни статус појединца и што је квалитативно унапређење односа полиције и грађана одавно постало императив правне државе утемељене на демократским вредностима. У таквој држави полиција треба да служи грађанима, те се ставови и очекивања грађана морају узимати као релевантан фактор који у значајној мери треба да утиче на правац и карактер активности државних органа власти, а полиције посебно (Никач, 2009: 36–57).

Основна идеја тог концепта јесте *сарадња полиције и грађана* у решавању проблема локалне заједнице, полазећи управо од грађана, њихових потреба и очекивања. О остваривању те идеје у Републици Србији казују резултати емпиријског истраживања у коме је учествовао један анкетни скуп – полицијски менаџери у полицијским организационим јединицама широм Републике Србије, од нивоа вође сектора/тима/групе, до нивоа начелника управе.³ Менаџери су представљени репрезентативним узорком, којим је обухваћено 427 респондента, изабраних методом случајног узорка, стратификованог у првој фази, при чему се узимала у обзир регионална распрострањеност (седишта управа су за ту прилику третирана као посебна „регија”), искуство (године радног стажа), старосна група и ниво менаџмента (нижи, средњи, високи).

Основни *задачи* истраживања били су следећи:

- испитати видљивост, интензитет и квалитет улога и функција полицијског менаџмента у полицијској организацији, уз дијагностиковање проблема у њиховом остваривању;

¹ У науци и пракси познато је да људска бића теже и имају потребе: за друштвеном припадношћу, поштовањем и самоостварењем. Те потребе за личним смислом, духовним и психолошким растом могу да се реализују само ако су најпре задовољене то јест осигуране најосновније потребе: за опстанком, а потом и сигурношћу на послу, у породици и друштву. Шире: 1) о пирамиди потреба (Abraham, 2004: 24) и 2) о тзв. обрнутој пирамиди потреба са скалом мотива (Zohar & Marshall, 2008: 79).

² Полиција у локалној заједници ће се, због рационализације даљег текста, означавати и (само) као – полиција у заједници.

³ Истраживање под називом: „Управљање људским ресурсима и изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима” спровела је током 2010. године ауторка овог рада.

- утврдити ставове полицијских менаџера према ефикасности и ефективности примењеног менаџмент система у обављању полицијских послова;
- утврдити ставове полицијских менаџера према ефикасности и ефективности постојећег система управљања људским ресурсима са аспекта менаџмента;
- утврдити ставове полицијских менаџера према ефикасности и ефективности постојећег начина рада са грађанима и локалном заједницом са аспекта менаџмента;
- утврдити мишљења, ставове и предлоге полицијских менаџера о могућности унапређивања менаџмент система у полицијској организацији.

Адекватно наведеним задацима конципирана су одговарајућа анкетна питања и њихове целине.

За сагледавање *ставова полицијских менаџера према ефикасности и ефективности постојећег начина рада са грађанима* коришћен је скуп од девет питања. Њиме се тежило сазнањима значаја и начина остваривања, изградње и унапређења партнерских односа полиције са грађанима (и другим субјектима локалне заједнице), а нарочито повратка и учвршћивања поверења грађана у полицију и поштовању људских права и од стране полиције. Та целина има три сета (батерије, групе) питања. Прва питања из усмерена су на спознају значаја изградње и унапређења партнерских односа полиције са грађанима (и другим субјектима у локалној заједници) за ефикасно извршавање полицијских послова, те да ли та улога у датом контексту има адекватну правну потпору. Други сет питања усмерен је на спознају сарадње полиције са грађанима са нагласком на јачању поверења грађана у полицију и поштовање људских права од стране припадника полиције. Трећим сетом питања тежило се сазнању најбољих начина за изградњу и унапређење партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице, адекватног места грађана у том партнерству, и начина на који анкетиране особе остварују ту улогу.

Имајући у виду назначену основну идеју полиције у заједници и тему овог рада, у његовом садржају се приказују они сегменти из резултата наведеног емпиријског истраживања која сликају праксу настојања полицијског менаџмента да полицијским радом у партнерству са грађанима и другим субјектима у локалној заједници допринесу изградњи и унапређењу услова за поштовање и остваривање људских права. Конкретно, у раду се приказују она сазнања која се односе на: 1) значај и правну регулативу изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима 2) јачање поверења грађана у полицију и поштовање људских права од стране припадника полиције и 3) начине за изградњу и унапређење партнерских односа полиције са грађанима.

Значај и правна регулатива изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима

У циљу процене значаја и постојања услова за изградњу и унапређење партнерских односа полиције са грађанима (и другим субјектима у локалној заједници) ради ефикасног обављања полицијских послова у амбијенту поштовања и остваривања људских права, од анкетираних је захтеван одговор на два питања у упитнику, а која гласе:

- у којој мери изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице утиче на ефикасност извршавања полицијских послова?
- у којој мери постојећа правна регулатива изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице утиче на ефикасно остваривање ове улоге полицијског менаџмента?

У одговорима на питање којим се мери *утицај* изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице на ефикасност извршавања полицијских послова две трећине испитаника сматра да је тај утицај знатан, а нешто више од четвртине да је утицај одлучујући (табела 1).

Одговори	Број испитаника	Заступљеност
знатно	282	66,04%
одлучујуће	114	26,70%
незнатно	29	6,79%
без утицаја је	2	0,47%
укупно	427	100,00%

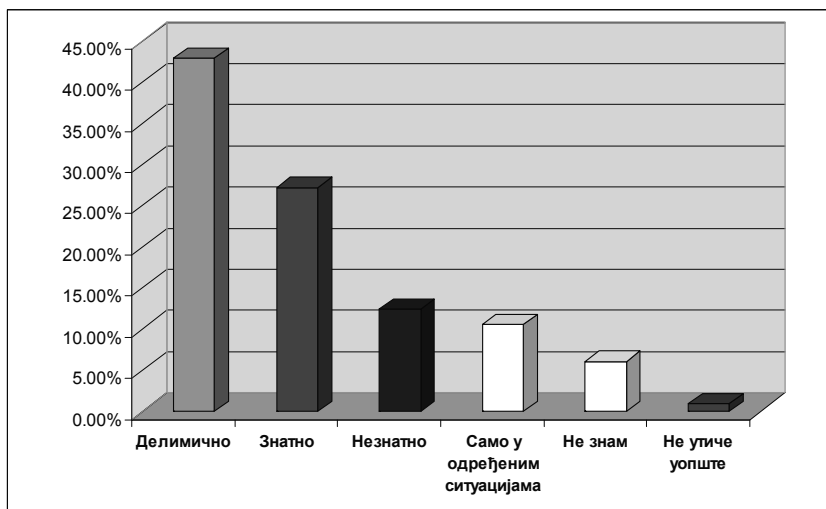
Табела 1: *Степен утицаја изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице на ефикасност извршавања полицијских послова*

Степен утицаја изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице на ефикасност извршавања полицијских послова процењен је као одлучујући од стране 42% испитаника са села и 42% младих (22–28 година) менаџера, док га је као знатан проценило 51% испитаника са села и 56% младих полицијских менаџера.

Без дилема може се закључити да је општи резултат добар, пожељан и подстицајан за остваривање полицијског менаџмента па тако и за унапређење услова за поштовање и остваривање људских права. Када су у питању исказане варијације и оне заслужују исте оцене и епитете, с тим што би било боље да и анкетирани који живе у граду једнако важно

оцењују ту улогу, јер градовима треба свеколиких (конструктивних) заједница, а поготово оних којима се обуздава и сузбија криминал и друге појаве угрожавања безбедности.

Четири петине испитаника (80,57%) сматра да постојећа *правна регулатива* утиче осетно (знатно, делимично или само у одређеним ситуацијама) на ефикасно остваривање изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима (и другим субјектима локалне заједнице). Нешто више од две петине тих испитаника, тј. највећи број од њих, сматра да је описани утицај делимичан (слика 1).

Слика 1: Степен утицаја постојеће правне регулативе на ефикасно остваривање изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице

Даља анализа по структуралним детерминантама показала је да је степен утицаја постојеће правне регулативе на ефикасно остваривање изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима (и другим субјектима локалне заједнице) оцењен као знатан, код младих испитаника, 22–28 година старости (само 2% не утиче уопште, док је чак 35% исказало став да утиче знатно) и код оних са мање искуства (36% испитаника са мање од пет година радног стажа). Утицај је незнатним прогласило 42% испитаника високог нивоа менаџмента, а делимичним 33% њих.

Разлоге таквих резултата треба потпуније истражити. За сада је важно да се правна регулатива вреднује, а да ли, кад оцењују њен степен утицаја, анкетирани имају у виду да правна регулатива није довољна,

или да се не примењује доследно, или је у питању и једно и друго, треба тек истражити.

Разлози зашто је млађим и мање искусним руководиоцима у полицији Републике Србије највише значајна, па тиме и потребна правна регулатива, разумљиви су. Међутим, интересантно је зашто се од стране високог нивоа полицијског менаџмента утицај правне регулативе којом се уређује изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице, оцењује као незнатан за ефикасност извршавања полицијских послова. Да ли је у питању рутина, па и рутинерство, или тзв. аутократски стил менаџмента по коме менаџери „све знају и све умеју”, или можда бежање од одговорности за стање, треба, између осталог, тек са разлогом спознати.

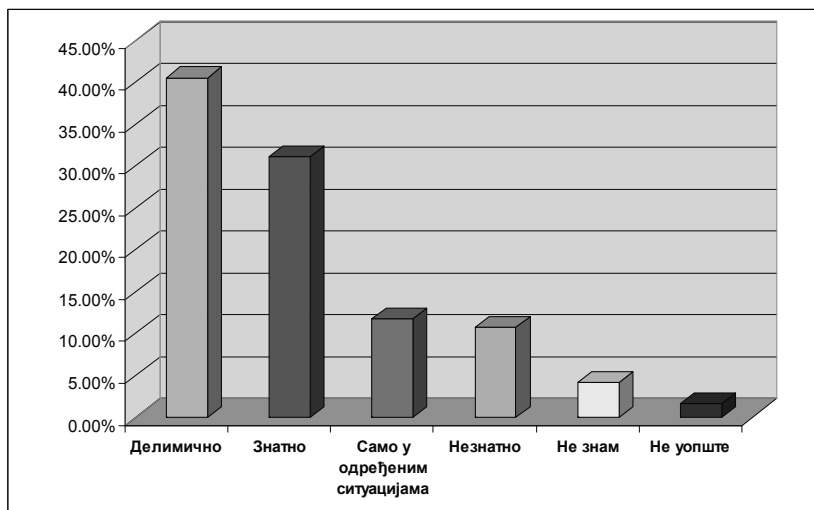
Јачање поверења грађана у полицију и поштовање људских права од стране припадника полиције

Ради сагледавања *сарадње полиције са грађанима*, са нагласком на *јачању поверења грађана у полицију и поштовању људских права од стране припадника полиције*, од анкетираних је захтеван одговор на четири питања у упитнику, а која гласе:

- да ли по Вашем мишљењу полицијски менаџмент чини довољно да врати поверење грађана у полицију односно да полиција ужива углед, поштовање и поверење, а њена активност одобравање у јавности?
- да ли по Вашем мишљењу полицијски менаџмент предузима посебне активности у циљу изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са посебним категоријама становништва (пре свега, са адолесцентима, сиромашнима, незапосленима, странцима, припадницима различитих религија, расних и етичких мањина и сл.)?
- да ли су по Вашем мишљењу поштовање људских слобода и права од стране припадника полиције од пресудног значаја за изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима?
- каква су Ваша искуства о сарадњи полиције са грађанима?

Највећи број испитаника мишљења је да полицијски менаџмент не чини довољно да врати поверење грађана у полицију, односно да полиција ужива углед, поштовање и поверење, а њена активност одобравање у јавности. Више од половине испитаника (52,23%) мишљења је да полицијски менаџмент само делимично или у одређеним ситуацијама делује тако да враћа поверење грађана у полицију. Тек сваки трећи испитаник верује да полицијски менаџери чине много у процесу враћања поверења грађана у полицију (слика 2).

Анализа по структуралним детерминантама показује да је степен утицаја полицијског менаџмента на враћање поверења грађана у полицију оцењен као знатан од стране 53% испитаника женског пола, 37% испитаника из варошица, 38% испитаника млађих од 34 године и 36% испитаника који су до три године на садашњем радном месту.

Слика 2: Степен утицаја полицијског менаџмента на враћање поверења грађана у полицију

Дијагностицирано овим одговором заслужује посебну пажњу и продубљено истраживање. Промислања да је у питању претерана (само)критичност руководиоца у полицији, или да су они навикнути да о њиховом стварном раду и „имицу” треба надлежни и сами грађани да суде, те да је ово сазнање производ чињенице да маркетинг полиције „као да не постоји”, засад могу бити само хипотетички оквир за спознају овог важног питања за ефикасност полиције те и за стање (које укључује и перцепције грађана) остваривања људских права. У другој деценији демократских промена и са новопостављеним руководиоцима у полицији, изнађено се најмање може сматрати рецидивом прошлости.

Интересантно је поредити резултате истраживања и са већ теоријски сагледаним почетним искуствима у Србији у примени концепта полиције у заједници. У њима се, између осталог, казује да је наша полиција преузела искуства многих полицијских организација у свету које су формирале канцеларије за односе са јавношћу. „Основане су тзв. *отворене куће* које имају за циљ добијање подршке заједнице и побољшање слике друштва о полицији. На нашем простору то је посебно дошло

до изражаја после трагичних догађаја у последњој деценији минулог века, када су посебно појачани јаз и неповерење између грађана и полиције. Том приликом сачињени су и поједини пилот програми унапређења односа полиције и заједнице и грађани су на изванредан начин учествовали у програмима превенције криминала” (Никач, 2012: 98–99).

Од посебног интереса било је и идентификовање мишљења испитаника о томе да ли полицијски менаџмент предузима *посебне активности* за изграђивање и унапређење партнерских односа полиције *са посебним категоријама становништва* (адолесцентима, сиромашнима, незапосленима, странцима, припадницима различитих религија, расним и етничким мањинама и сл). Највећи број испитаника, (36,77%) сматра да се активности у овом правцу само делимично остварују. Скоро половина испитаника (48,01%) мисли да се остварују делимично или само у одређеним ситуацијама. Сваки пети испитаник ипак сматра да је остваривање активности за изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са посебним категоријама становништва знатно (табела 2).

Одговори	Број испитаника	Заступљеност
делимично	157	36,77%
незнатно	106	24,82%
знатно	83	19,44%
само у одређеним ситуацијама	48	11,24%
не знам	22	5,15%
не уопште	11	2,58%
Укупно	427	100,00%

Табела 2: *Предузимање посебних активности у циљу изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са посебним категоријама становништва*

Значајна разлика у односу на друге категорије испитаника јавила се према обележју пола – 53% жена сматра да менаџмент делимично предузима активности у циљу изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са посебним категоријама становништва, а чак 26% жена да је то знатно ангажовање.

Више од половине испитаника (55,04%) сматра да су *поштовање људских права и слобода* од стране припадника полиције *од пресудног значаја* за изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима. Остатак од 41,69% испитаника сматра да је поштовање људских права и слобода од стране припадника полиције значајно, али не и пресудно (слика 3).

Слика 3: Степен значаја поштовања људских права и слобода од стране припадника полиције за изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима

Испитаници који имају до пет година стажа су подељеног мишљења. По 49% њих сматра да је степен значаја поштовања људских права (и слобода) од стране припадника полиције за изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима од пресудног значаја, односно да је значајан, али не пресудан. Интересантно је приметити из анализе по структуралним детерминантама да 75% високог менаџмента сматра да је утицај пресудан.

Из одговора анкетираних којима се приказују *искуства у сарадњи полиције и грађана* са аспекта полицијског менаџмента сазнаје се да су грађани пасивни и незаинтересовани према криминалним догађајима у својој околини, неспремни да пруже помоћ и информације полицији. То је став чак сваког трећег испитаника. Искуства у сарадњи полиције са грађанима код нешто више од четвртине испитаника ипак су позитивна, те су испитаници мишљење да грађани сарађују, пружају информације и потребну помоћ полицији приликом интервенције (26,70%) и да прихватају и одобравају поступање полиције приликом интервенције (26%). Тек сваки четрнаести испитаник сматра да постоји опште међусобно неповерење полиције и грађана (7,02% испитаника је оваквог мишљења).

Одговори којима се оцењује сарадња полиције и грађана прегледно и сликовито су приказани у табели 3.

Одговори	Број испитаника	Заступљеност
Грађани су пасивни и незаинтересовани према криминалним догађајима у својој околини, неспремни да пруже помоћ и информације полицији	160	37,47%
Грађани сарађују, пружају информације и потребну помоћ полицији приликом интервенције	114	26,70%
Грађани прихватају и одобравају поступање полиције приликом интервенције	111	26,00%
Постоји опште међусобно неповерење	30	7,02%
Грађани се отвореноprotиве оправданој интервенцији полиције, постоји отворени критицизам према полицији, а често и отворена нетрпељивост и антагонизам	12	2,81%
Укупно	427	100,00%

Табела 3: *Искуства у сарадњи полиције са грађанима*

Дубља анализа података доноси следећи закључак: 41% жена испитаника и испитаника који имају преко 45 година, 39% оних који имају преко 25 година стажа и 34% оних који су преко 10 година на садашњем радном месту мишљења су да грађани сарађују, пружају информације и помоћ полицији приликом интервенције.⁴

Начини за изградњу и унапређење партнерских односа полиције са грађанима

Ради сазнања *најбољих начина* за изградњу и унапређење партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице, затим, ради сагледавања адекватног места грађана у том партнерству, као и начина на који руководиоци у полицији Републике Ср-

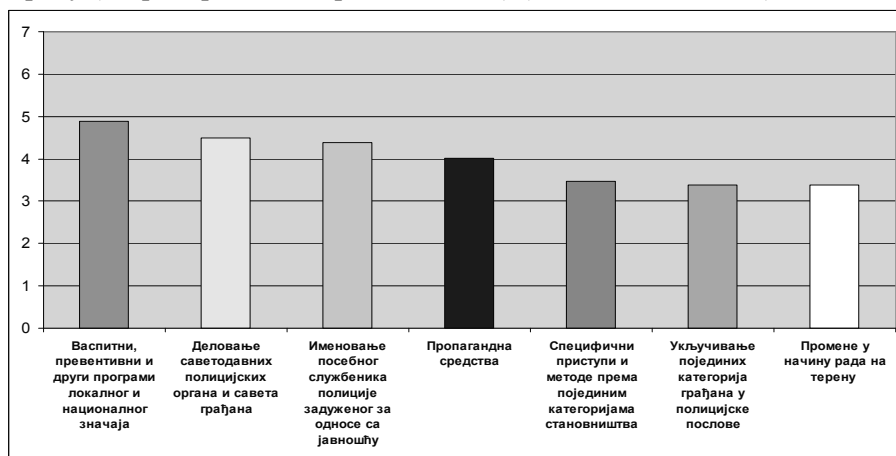
⁴ Управо стање које сликају одговори на претходна четири питања битно су утицали да ауторка овог рада изнађе и у ред улога полицијског менаџмента уврсти и улогу под називом: „Изградња и унапређење услова за поштовање и остваривање људских права и слобода”.

бије остварују ту улогу, анкетиранима су постављени један захтев и два питања, а која гласе:

- Рангирајте по важности начине који су најбољи за изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице.
- Односи између грађана и полиције су различити. Обележите један за који сматрате да је најважнији за ефикасно остваривање полицијских послова?
- Наведите на који начин остварујете ову улогу полицијског менаџера односно које активности конкретно предузимате у циљу изграђивања и унапређења партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице?

Као *најбоље начине* за изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице испитаници су оценили васпитне, превентивне и друге програме локалног и националног значаја, деловање саветодавних полицијских органа и савета, а потом именовање посебног службеника полиције задуженог за односе са јавношћу и коришћење пропагандних средстава.

Као што се види из слике 4, слабије ранжирани начини су приметно начини који изискују реформу у активностима и понашању полицијске организације – специфични приступи и методе према појединим категоријама становништва, укључивање појединих категорија грађана у полицијске послове и (на последњем месту!) промене у начину рада на терену (патролирање, позорништво и сл) (Ристовић, 2006: 43).

Слика 4: Рангирање начина за изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице

Код овог питању није било значајних девијација када се вршила анализа података по структурним детерминантама респондената.

Однос полиције и грађана који пресудно доприноси ефикасном остваривању полицијских послова, јесте модел у ком су грађани партнери у остваривању функција безбедности. Таквог мишљења је скоро две трећине испитаника (62,06%), док једна четвртина испитаника сматра да на ефикасно остваривање полицијских послова највише утиче модел односа према грађанима као корисницима услуга и субјектима личних права и слобода (табела 4).

Одговори	Број испитаника	Заступљеност
Однос према грађанима као партнерима у остварењу функција безбедности	265	62,06%
Однос према грађанима као корисницима услуга и субјектима личних права и слобода	104	24,36%
Однос према грађанима као субјектима социјалне контроле и сарадницима полиције у вршењу њених основних задатака	47	11,01%
Однос према грађанима као фактору јавног мњења	11	2,57%
Укупно	427	100,00%

Табела 4: *Однос полиције и грађана који доприноси ефикасном остваривању полицијских послова*

Значајна разлика постоји код испитаника женског пола који у 41% случајева мисле да је однос полиције и грађана који доприноси ефикасном и ефективном остваривању полицијских послова – однос према грађанима као корисницима услуга и субјектима личних права и слобода.

Активности којима се остварује изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице предложене су од стране испитаника у форми слободног питања. Свега 14,29% испитаника одговорило је на ово питање, што указује генерално на слабу заинтересованост полицијских менаџера за спровођење активности на унапређењу партнерских односа полиције са грађанима (и другим субјектима локалне заједнице). Највећи број испитаника истакао је потребу за честим контактима са грађанима и давање савета и правних поука (табела 5).

Одговори	Број испитаника
Чести контакти са грађанима	11
Давање савета и правних поука	10
Јавност рада	7
Поштовање гарантованих права	6
Адекватан начин опхођења са грађанима	4
Излажење у сусрет за све проблеме грађана	4
Дружење са грађанима	4
Едукација полиције о опхођењу према грађанима	3
Унапредити рад полиције са ромском заједницом	3
Пријем грађана и одговори на питања	3
Предавања у школама	1
Унапређење односа са јавношћу (медији, сајмови, маркетинг)	1
Изградња узајамног поверења	1
Превентивни програми на локалном нивоу	1
Патролна и позорничка делатност	1
Кооперативан однос са другим субјектима локалне заједнице	1
Укупно	61

Табела 5: *Активности којима се остварује изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице*

У коментару наведених активности, којима се остварује изграђивање и унапређење партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице, може се само рећи да је штета што више анкетираних није узело учешће у одговору на питање о ком је реч. Тиме би, као и претходно анкетирани, дали веома осмишљене и добро формулисане предлоге за унапређено остваривање полицијског менаџмента, па тако и за допринос полиције остваривању људских права.

Закључне напомене

Изложени сегмент резултата емпиријског истраживања пружа корисна сазнања за сагледавање и унапређује доприноса полиције остваривању људских права. Нарочито се истичу следећа сазнања:

- 1) Очигледно је да стање праксе полицијског менаџмента није на нивоу потребног и могућег. То, свакако, утиче на недовољну ефективност и ефикасност полиције или, конкретно речено, ефекти њеног рада нису довољни да се

- криминал и друге појаве угрожавања безбедности обуздају и доведу у прихватљиве оквире, те тако и изграде и унапреде (безбедносни) услови и претпоставке за поштовање и остваривање људских права (и слобода!).
- 2) Када је у питању, емпиријским истраживањем обухваћено, сагледавање главних садржаја и квалитета изградње и унапређења партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице, идентификоване су одређене слабости али и могућности њиховог превазилажења. Та сазнања су од значаја за евалуацију и подстицај имплементације концепта полиције у заједници који подразумева и доприноси изградњи и унапређењу услова за поштовање и остваривање људских права.
- 3) Очигледно је да се остваривање и унапређења партнерских односа полиције са грађанима и другим субјектима локалне заједнице у Републици Србији успоставља сразмерно стицању поверења грађана у полицију и поштовању људских права од стране полиције. Истовремено, достигнути ниво сарадње полиције и грађана, као оличење рада полиције у заједници, сведочи о доприносу полиције унапређењу људских права у Републици Србији.

Литература:

1. Bailey, W. (1989): *The Encyclopedia of police science*, Garland Publishing, Inc., New York & London.
2. *Dokument vizije za reformu Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije* (2001), MUP RS, Beograd.
3. Draker, P. (2005): *Upravljanje u novom društvu*, Adizes, Novi Sad.
4. Zakon o policiji, *Službeni glasnik RS*, br. 101/05, 63/09 – odluka US i 92/11.
5. Zohar, D., Marshall, I. (2008): *Duhovni kapital, Bogatstvo za održivu budućnost*, HesperiaEdu, Beograd.
6. Kešetović, Ž., Milosavljević, B. (2004): *Prilagođavanje uloge policijskih službi potrebama zaštite ljudskih prava i sloboda*, Studija iz istraživačkog projekta, VŠUP, Beograd.
7. Maslow, A. (2004): *Psihologija u menadžmentu*, Adizes, Novi Sad.
8. Milosavljević, Bogoljub (1997): *Nauka o policiji*, Policijska akademija, Beograd.
9. Milosavljević, B. (2004): *Ljudska prava i policija, Standardi ljudskih prava za policiju*, Centar za antiratnu akciju, Beograd.
10. Miletić, S., Talijan, M. (2011): *Javna bezbednost*, Fakultet za pravne i poslovne studije, Novi Sad.
11. Nikač, Ž. (2009): *Policija u zajednici*, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd.
12. Nikač, Ž. (2012): *Koncept policije u zajednici i početna iskustva u Srbiji*, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd.
13. *Reforma policije u Srbiji, Ka stvaranju savremene i odgovorne policijske službe* (2004), OEBS, Beograd.

14. Ristović, S. (2006): *Policijski menadžment u suzbijanju kriminaliteta*, Zadužbina Andrejević, Beograd.
15. *Strategija razvoja Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije 2011–2016*, MUP RS, Beograd.
16. Talijan, M. (2009): Osnovna merila za evaluaciju policijskog menadžmenta u suzbijanju kriminaliteta, Zbornik radova: *Kontrola kriminaliteta i evropski standardi: stanje u Srbiji*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.

Community policing and human rights (findings from empirical research)

Summary: This paper corresponds to much expressed need of actors who contribute to achievement and development of human rights in our country, for empirical knowledge that describes real condition and problems caused by police work in the field of human rights, especially by community policing concept and its implementation that has just started. Knowledge exposed in this paper gives its contribution through adequate shaping and effectiveness of specific measures and activities for development and/or improvement of human rights, because aforementioned can be based upon results of empirical research and scientific analysis.

Specifically, this paper exposes some segments of the empirical research's results that reflect efforts and practice of police management in order to build and improve preconditions for respecting human rights and its establishment through mutual activities of police, citizens and local community institutions. Police managers from all organizational units of police have participated in this research. In order to consider attitudes of police managers about efficiency and effectiveness of existing cooperation with citizens, three groups of questions have been used in the survey and they refer to: 1. Importance and law regulations of building and improving partnership between police and citizens, 2. Strengthening people's confidence in police and respect of human rights by police, 3. Methods for building and improving partnership between police and citizens.

Answers to the first group of questions are directed to importance of building and improving partnership between police and citizens (and other local community institutions) for effective police work, and if its role has or has not adequate legal frame which tells that current practice of police management is not on necessary level. That generates insufficient effectiveness and efficiency of police, specifically, its work results are not sufficient in order to suppress crime and other security risks and to put them in acceptable frames that would build and improve (security) preconditions that are necessary to establish and respect human rights.

The second group of questions is directed to knowledge about partnership between police and citizens, especially strengthening people's confidence to police, its respect of human rights and displays certain weaknesses and possible solutions for them.

These cognitions are of great importance for evaluation and encouragement of community policing concept and its implementation that implies and contributes building and improving preconditions for human rights establishment.

The third group of questions, that was supposed to show best solutions for building and improving partnership between police and citizens as well as other local community institutions, adequate role of citizens in that partnership, and how the ones who have been surveyed, realise their roles, displays that the realisation and improvement of partnership between police and citizens as well as other local community institutions are being established proportionally to the level of people's confidence to police and its respect of human rights. At the same time, current level of cooperation between police and citizens as personification of community policing, testifies about police contribution to human rights improvement in Republic of Serbia.

There can be concluded that overall exposed segment of empirical research and its results gives useful knowledge that may improve and perceive police contribution to establishment of the human rights.

Key words: police, community policing, human rights, cooperation between police and citizens, police management